

ЗАКЛЮЧЕНИЯ НА СЪВЕТА ОТНОСНО ИЗЛОЖЕНИЕТО НА РИСК И РАЗСЕЛЕНИТЕ ТВОРЦИ

(2023/C 185/09)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ:

КАТО ПРИЗНАВА:

1. значението на творческите и културните права, залегнали в глобалните ⁽¹⁾ и регионалните ⁽²⁾ инструменти в областта на правата на човека, за запазването на човешкото достойнство, културното многообразие, плурализма, демокрацията и присъщата стойност на културата,
2. работата на международните организации във връзка със свободата на художественото изразяване, например ЮНЕСКО, в чиято Конвенция от 2005 г. се признава необходимостта от предприемане на мерки за опазване на многообразието от форми на културно изразяване, особено когато тези форми са заплашени от изчезване или от сериозна промяна ⁽³⁾, и Съвета на Европа ⁽⁴⁾, по-специално по отношение на неговия манифест за свободата на изразяване на изкуството и културата в цифровата ера,
3. заключенията на Европейския съвет от 15 декември 2022 г. и от 9 февруари 2023 г., в които отново категорично се осъжда агресивната война на Русия срещу Украйна, потвърждава се пълната подкрепа на Съюза за независимостта, суверенитета и териториалната цялост на Украйна в нейните международно признати граници ⁽⁵⁾ и се изтъква отново ангажимента за засилване на подкрепата за разселените лица ⁽⁶⁾,
4. Резолюцията на Европейския парламент относно културната солидарност с Украйна, в която се изразява искрена солидарност с хората на изкуството ⁽⁷⁾, тъй като изкуството и културата ще играят основна роля за оздравяването и възстановяването на Украйна и се приветстват по-специално действията на украинските творци и хора на изкуството, които участват в съпротивата срещу руското нашествие като практикуват своето изкуство ⁽⁸⁾,
5. Работния план на ЕС за културата за периода 2023 – 2026 г. ⁽⁹⁾, който съдържа няколко действия ⁽¹⁰⁾, свързани с темата за изложението на риск ⁽¹¹⁾ и разселените творци.

КАТО ИМА ПРЕДВИД, ЧЕ

6. творците в световен мащаб играят важна роля в живота, развитието и устойчивостта на обществото и отделните хора и следва да могат да изпълняват тази своя роля, като същевременно съхраняват своята съзидателност и свобода на изразяване,
7. поради това на творците следва да се предостави защита, в съответствие със съществуващите разпоредби, срещу заплахи и посегателства от всякакъв вид и форма, които ги излагат на опасност поради творческата им работа,

⁽¹⁾ Наред с останалото, член 27 от Всеобщата декларация за правата на човека, чиято 75-а годишнина отбелязваме през 2023 г., или член 15 от Международния пакт за икономически, социални и културни права.

⁽²⁾ Наред с останалото, в Хартата на основните права на Европейския съюз.

⁽³⁾ Конвенция на ЮНЕСКО от 2005 г. за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване.

⁽⁴⁾ Използвайки като основа за работата си Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ), Съветът на Европа публикува например доклад относно творческата свобода и излезе с Манифест за свободата на изразяване на изкуството и културата в цифровата ера, в който, наред с останалото, се посочва, че ограниченията на свободата на изразяване и на творческата свобода засягат цялото общество, като го лишават от неговия плурализъм и жизнеспособността на демократичния процес.

⁽⁵⁾ EUCO 34/22.

⁽⁶⁾ EUCO 1/23.

⁽⁷⁾ Вж. приложение II за определението на „творци“.

⁽⁸⁾ Резолюция на Европейския парламент от 20 октомври 2022 г. относно солидарността с Украйна в областта на културата и съвместен механизъм за реагиране при извънредни ситуации за културно възстановяване в Европа (2022/2759(RSP)).

⁽⁹⁾ Резолюция на Съвета относно работния план на ЕС за културата за периода 2023 – 2026 г. (ОВ С 466, 7.12.2022 г., стр. 1).

⁽¹⁰⁾ Т.е. по отношение на творческата свобода, опазването на културното наследство и овластяването на местните сектори на културата и творчеството в Украйна и ролята на културата и културните дейци в насърчаването и защитата на демокрацията и правата на човека в нестабилен контекст.

⁽¹¹⁾ Вж. приложение II за определението на „изложени на риск творци“.

8. агресивната война на Русия срещу Украйна е нападение и срещу културната идентичност на Украйна и че културното измерение играе важна роля в различните форми на подкрепа за Украйна.

КАТО ПОДЧЕРТАВА

9. смелостта и решимостта на всички творци, по-специално на жените творци, които изразяват гласа си чрез силата на културата за насърчаване на справедливи и мирни общества, свобода и демокрация и за противопоставяне на войната, преследването и нетърпимостта,
10. значителната роля — в исторически план и понастоящем — на творците в изгнание за насърчаването на мира, взаимното разбиране, свободата, демокрацията и културното многообразие, както и значението на това да се даде възможност на изложените на риск и разселените творци да продължат творческата си дейност и да продължат да свидетелстват за текущи събития,
11. че творците вече не могат да продължат да осъществяват своята творческа работа безопасно в редица държави по целия свят, където демократичните ценности са подложени на натиск или забранени, включително руски и беларуски творци, които критикуват режима и поради това са особено изложени на заплахи и преследване,
12. че агресивната война на Русия срещу Украйна предизвиква масово разселване на украински граждани и хуманитарна криза в мащаб, невидян в Европа след Втората световна война, с огромно въздействие, включително върху творците и тяхната свобода на изразяване, и отвори отново необходимостта Европа да бъде подготвена да предложи подкрепа на изложени на риск и разселени творци както в краткосрочен, така и в дългосрочен план, чрез подходящи институционални и правни рамки.

ПРИВЕТСТВА

13. мерките, предприети от ЕС и неговите държави членки за осигуряване на сигурно убежище⁽¹²⁾ за творците, включително студентите по изкуства, и независимите журналисти⁽¹³⁾, бягащи от агресивната война на Русия срещу Украйна, и инициативите, предприети в рамките на програмата „Творческа Европа“⁽¹⁴⁾ за подкрепа на украинските творци, засегнати от войната, както и в програмата „Еразъм+“ в подкрепа на украинските студенти по изкуства.

ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ, НА ПОДХОДЯЩОТО РАВНИЩЕ И ЧРЕЗ ПОДХОДЯЩИ ИНСТИТУЦИОНАЛНИ И ПРАВНИ РАМКИ:

14. да обмислят предприемането на допълнителни мерки за повишаване на капацитета за предлагане на безопасни убежища и т.нар. „градове убежища“⁽¹⁵⁾ за изложени на риск и разселени творци от различни части на света и да допринесат за изграждането на мрежи за такива творци,
15. да обмислят преустройването, когато е целесъобразно, на редовните творчески резиденции в извънредни резиденции, като вземат предвид нуждите на изложените на риск и разселените творци, включително тези, които са прогонени от агресивната война на Русия срещу Украйна,
16. да обмислят прилагането на дългосрочен и цялостен подход при посрещането на изложени на риск и разселени творци и техните семейства, като допълнят спешната необходимост да им се предостави сигурно убежище с възможности те да станат част от местната общност и културния живот и да продължат да бъдат активни и да имат изяви в творчески план, както и да насърчават изучаването на езика на приемачата държава.

⁽¹²⁾ Вж. приложение II за определението на „сигурно убежище“.

⁽¹³⁾ Вж. например Заключенията на Съвета (2022/С 245/04) относно защитата и безопасността на журналистите и други медийни професионалисти, например в които държавите членки и Комисията се приканват да подкрепят независими журналисти и медийни професионалисти в изгнание, особено от държави като Украйна, Беларус и Руската федерация.

⁽¹⁴⁾ Европейска комисия, Подкрепа за украински творци, специалисти и организации в областта на културата и творчеството.

⁽¹⁵⁾ Вж. приложение II за определението на „градове убежища“.

ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ, ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ И ВЪРХОВНИЯ ПРЕДСТАВИТЕЛ НА СЪЮЗА ПО ВЪПРОСИТЕ НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ И ПОЛИТИКАТА НА СИГУРНОСТ ⁽¹⁶⁾, В СЪОТВЕТНИТЕ ИМ ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ И НА СЪОТВЕТНИТЕ РАВНИЩА:

17. да поддържат диалога с украинските партньори относно начините, по които да продължи подкрепата за украинските сектори на културата и творчеството, и да насърчават популяризирането на украинската култура в ЕС чрез участие на украински творци, включително изложени на риск и разселени творци, и културни организации, при пълно зачитане на автономността и многообразието на културния сектор,
18. да предприемат мерки по всички подходящи канали за отстояване и защита на творческата свобода и правата на творците в световен мащаб, включително правото на творчество без цензура или сплашване,
19. да продължават да оказват подкрепа на творци в ЕС, които са изложени на риск и разселени вследствие на или поради противопоставянето си на потиснически режими или война, по-специално агресивната война на Русия срещу Украйна,
20. преди изготвянето на периодичните доклади по линия на Конвенцията на ЮНЕСКО от 2005 г ⁽¹⁷⁾. — да се консултират с участници, които са активни в осигуряването на сигурни убежища за изложени на риск и разселени творци, и — когато е уместно — да включат въпроса за сигурните убежища за изложени на риск и разселени творци в тези доклади.

ПРИЗОВАВА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ И ВЪРХОВНИЯ ПРЕДСТАВИТЕЛ НА СЪЮЗА ПО ВЪПРОСИТЕ НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ И ПОЛИТИКАТА НА СИГУРНОСТ:

21. да публикуват цялостен обзор с актуална информация за двустранната помощ от ЕС и държавите членки за Украйна в областта на културата и творческите сектори, включително за изложените на риск и разселените украински творци,
22. да допринасят за изграждането на мрежи и обмена на информация, най-добри практики и опит между държавите членки и недържавните участници, подпомагащи изложени на риск и разселени творци,
23. да подкрепят междусекторното транснационално полицейско сътрудничество в областта на творческата свобода, включително като подпомагат действия за изложени на риск и разселени творци, при отчитане на опита от призива на „Творческа Европа“ за подкрепа на украинските разселени лица и украинските сектори на културата и творчеството.

⁽¹⁶⁾ При спазване на принципа на субсидиарност, залегнал в член 5 от ДЕС.

⁽¹⁷⁾ Конвенция на ЮНЕСКО от 2005 г. за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване, член 9.

ПРИЛОЖЕНИЕ I

Библиография

- Харта на основните права на Европейския съюз (2000/С 364/01)
- Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно Плана за действие за европейската демокрация (COM/2020/790 final)
- Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи Поредица договори на Съвета на Европа № 005, Съвет на Европа, 1950 г.
- Заклучения на Съвета относно защитата и безопасността на журналистите и други медийни професионалисти, ОВ С 245, 28.6.2022 г., стр. 5
- Резолюция на Съвета относно работния план на ЕС за културата за периода 2023 – 2026 г. (ОВ С 466, 7.12.2022 г., стр. 1)
- Декларация на Конференцията на министрите на културата от Съвета на Европа „Градим нашето бъдеще: творчеството и културното наследство като стратегически ресурси за една многообразна и демократична Европа“, 1 април 2022 г.
- Декларация на европейските министри, отговарящи за културата, аудио-визуалния сектор и медиите, среща в Анже, изд. 2022 г.
- Европейска комисия, ЕС подкрепя Украйна чрез културата, изд. 2022 г.
- Заклучения на Европейския съвет от 15 декември 2022 г. EUCO 34/22
- Заклучения на Европейския съвет от 9 февруари 2023 г., EUCO 1/23
- Заклучения на Европейския съвет от 23 март 2023 г., EUCO 4/23
- Резолюция на Европейския парламент от 20 октомври 2022 г. относно солидарността с Украйна в областта на културата и съвместен механизъм за реагиране при извънредни ситуации за културно възстановяване в Европа (2022/2759(RSP))
- Резолюция на Европейския парламент от 14 декември 2022 г. относно изпълнението на новата европейска програма за култура и стратегията на ЕС за международните културни отношения (2022/2047(INI))
- Международна мрежа на градовете убежища, ICORN, *Какво е ICORN?*, изд. 2023 г. Линк: <https://icorn.org/what-icorn> (Посетена на 20 март 2023 г.)
- ОИСР, Ответни действия на политиката във връзка с последиците от войната в Украйна, изд. 2022 г.
- Регламент (ЕС) 2021/818 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2021 г. за създаване на програма „Творческа Европа“ (2021—2027 г.) и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1295/2013 (ОВ L 189, 28.5.2021 г., стр. 34)
- Управителен комитет за култура, наследство и ландшафт (CDCPP), Jaroslav Andel, Giuliana De Francesco, Kata Krasznahorkai, Mary Ann DeVlieg, Sara Whyatt, с подкрепата на Levan Kharatishvili, *Манифест за свободата на изразяване на изкуството и културата в цифровата ера*, изд. 2020 г.
- Управителен комитет за култура, наследство и ландшафт (CDCPP), *Творческа свобода: Свобода на творците в Европа – Доклад на Съвета на Европа относно свободата на художествено изразяване*, изд. 2023 г.
- Конвенция на ЮНЕСКО от 2005 г. за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване, изд. 2015 г.
- ВКБООН, Положението с бежанците от Украйна, данни, актуализирани през декември 2022 г.
- Общо събрание на ООН, Международен пакт за икономически, социални и културни права, A/RES/2200, 1966 г.
- Общо събрание на ООН, Всеобща декларация за правата на човека (ВДПЧ). Резолюция 217 А (III) на Общото събрание, 1948 г.

ПРИЛОЖЕНИЕ II

Определения

За целите на настоящите заключения на Съвета се прилагат следните определения:

творец: определението за „творец“ трябва да се разбира широко, като включва всички професионалисти в секторите на културата и творчеството, както е определено в член 2 от Регламент (ЕС) 2021/818 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2021 г. за създаване на програма „Творческа Европа“ (2021—2027 г.) и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1295/2013.

сигурно убежище: „сигурно убежище“ се определя като възможност за творците, изложени на риск в родните си страни, да намерят закрила и, ако желаят, да продължат да бъдат творчески активни, за ограничен период от време на друго място.

изложени на риск творци: творци, които са заплашени от въоръжен конфликт, преследване или репресии.

извънредна резиденция: място за временно пребиваване на изложен на риск творец, което му предоставя настаняване и възможност да продължи дейността си в безопасност. Извънредната резиденция може да бъде създадена от вече съществуващи програми за творчески резиденции или чрез създаване на нови творчески резиденции с конкретната цел да се подкрепят разселени творци, бягащи от въоръжени конфликти.

градове убежища: съгласно Международната мрежа на градовете убежища (ICORN) това са градове или региони, които предлагат убежище на изложени на риск писатели или творци, утвърждават свободата на изразяване, защитават демократичните ценности и насърчават международната солидарност. Градовете — членове на ICORN, предлагат дългосрочно, но временно убежище на лицата, изложени на риск като пряка последица от творческите им дейности ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Международна мрежа на градовете убежища.